

Godność jako dyspozycja. Bioetyka refleksyjna w opiece paliatywnej i terminalnej

Streszczenie

słowa kluczowe: godność, dyspozycja, bioetyka refleksyjna, dialog, narracja, świat przeżywany, opieka paliatywna, opieka terminalna, śmierć

Celem badawczym rozprawy jest zbadanie istniejących koncepcji godności, tak, aby projekt bioetyczny mógł mieć pozytywny wpływ na sytuację osób zaangażowanych w opiekę paliatywną i terminalną. Aby przygotować grunt dla mojego projektu bioetyki refleksyjnej, na początku analizuję historyczne i filozoficzne pojęcie godności.

Pierwszy rozdział zawiera rozważania, oparte na dowodach historycznych, o tym, jak rozumiano godność. Podkreślenie różnic między pojmowaniem godności jako własności, wartości oraz cnoty (ściślej: czegoś bliskiego cnocie) należy do głównych celów rozprawy. Centralną tezę badawczą rozprawy jest rozwinięcie pojęcia godności do interpretacji godności jako dyspozycji. Jako nietrwała dyspozycja, godność jest stanem wytrwałości, kiedy ustępujemy miejsca innym. Ponadto dyspozycja ta przeciwstawia się daremności i uporczywości (rozumianym jako negatywne zjawiska w opiece medycznej) w moralnej odpowiedzi na utratę i niedostatek.

W drugim i trzecim rozdziale przedstawione są dodatkowe zadania służące realizacji tezy: opracowanie narzędzi badawczych na podstawie rozróżnienia między ważnością a nieważnością; zaproponowanie metody dysonansu, aby rozpoznać odpowiednie, potrzebne postawy i praktyki moralne w opiece medycznej. Przedstawiam przegląd aktualnego stanu badań bioetycznych, starając się wprowadzić do interdyscyplinarnego obszaru własny projekt bioetyki refleksyjnej. Został on szczegółowo przedstawiony w rozdziale trzecim.

Odpowiedzialna troska i refleksja mają nas wspierać w translacji między językami poszczególnych światów przeżywanych. Dlatego w rozdziale czwartym, wskazując na znaczenie filozoficznej narracji, odnoszę się do spotkań i rozmów z lekarzami, personelem medycznym, opiekunami oraz do spotkań z *odchodzącymi*. Rozmowy te wiele weryfikują w odniesieniu do oczekiwań, jakie mamy wobec opieki medycznej, bioetyki, indywidualnych postaw czy samej śmierci. Filozoficzna narracja trafnie ujmuje problematykę godności i łączy wiele elementów: podejmuje pytania stawiane wielokrotnie i żadnym nie pomija; opisuje momenty subiektywne i obiektywne, jednocześnie nie wiąże się z ich oceną; w analizie odnosi się do wielu warstw problemu.

Projekt bioetyki refleksyjnej zawiera postulat wrażliwości badawczej, umożliwiającej nam budowanie interdyscyplinarnego dialogu o godnym życiu i godnej śmierci — dialogu w sferze relacji

oraz w sferze nauki i edukacji. Istotne jest, aby wraz z umierającą osobą współtworzyć narrację o tym, co jest godne. Bioetyka refleksyjna, ponieważ konieczne jest umiejscowienie tego projektu we właściwym obszarze, w środowisku medycznym, w indywidualnej sytuacji osoby umierającej, opiera się na fenomenologicznym opisie konkretnego świata przeżywanego. Pominiecie roli refleksji i przeżywanego doświadczenia wykluczyłoby rozumienie relacji jako miejsca doświadczania wartości relacyjnych.

Badania nad godnością mają zachęcić innych badaczy do zadawania pytań o cele nauk, projektów, a także znaczenie postaw i narracji w kształtowaniu świata, który nie tylko opisujemy, ale również który przeżywamy, doświadczamy.